

Reactie Nationale-Nederlanden op concept voorstel Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen

Mr. Stijn van Schijndel CPL, mr. Ruben Stam CPL
Den Haag, 6 december 2019

Nationale-Nederlanden wil haar klanten helpen hun financiële toekomst zeker te stellen.

Nationale-Nederlanden heeft met interesse kennis genomen van het concept-voorstel Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen en maakt graag gebruik van de gelegenheid te reageren.

In het eerste deel maken we drie 'pijler overstijgende' opmerkingen. De eerste ziet op de heffing van de inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet. Met onze tweede en derde opmerking vragen we aandacht voor de met de voorstellen samenhangende uitvoeringskosten en de invoeringstermijn. In het tweede deel maken we een aantal opmerkingen met betrekking tot pensioen (de tweede pijler). In het derde deel is ons commentaar opgenomen over lijfrentevoorzieningen (de derde pijler).

DEEL 1: ALGEMEEN

1.1 Inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet

Lijfrente- en pensioenuitvoerders zijn als inhoudingsplichtige voor de loonheffingen verplicht de inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet (hierna: bijdrage Zvw) in te houden op de periodieke lijfrente- en pensioenuitkeringen. De Zorgverzekeringswet sluit hierbij aan de loontijdvakensystematiek van de Wet op de loonbelasting 1964. Het uitkeren van uitsluitend een afkoopsom – zonder dat er in het kalenderjaar ook reguliere termijnen worden uitgekeerd – leidt ertoe dat er ter zake van die afkoopsom geen bijdrage Zvw is verschuldigd. In het onderhavige voorstel vindt de opname van het bedrag ineens plaats op de ingangsdatum van de uitkeringsreeks en valt daarmee in het eerste loontijdvak. De berekening van de in te houden bijdrage Zvw vindt plaats aan de hand van de methode van het voortschrijdend cumulatief rekenen (VCR). Deze methodiek zorgt ervoor dat het voor de consument financieel nogal wat uitmaakt op welk moment van het jaar de lijfrente-ingangsdatum valt. Wij lichten dit toe aan de hand van een gestileerd voorbeeld. Daarbij zijn wij uitgegaan van een lijfrentekapitaal. Hetzelfde geldt echter voor pensioen.

Mevrouw A zet haar opgebouwde lijfrentekapitaal van € 200.000 op 1 december om in een uitkeringsreeks. Zij laat een bedrag ineens uitkeren van € 20.000. Het resterende kapitaal wordt in 20 jaar tijd uitgekeerd in maandelijkse termijnen van € 800.

Het maximum bijdrage-inkomen per maand bedraagt € 4.660,58 (bedrag 2019). Het percentage bijdrage Zvw bedraagt 5,70% (percentage 2019). Uitgaande van dit maandmaximum en dit percentage, komt er op neer dat er in december € 265,65 aan bijdrage Zvw wordt ingehouden. Over de 239 daaropvolgende maandtermijnen van € 800 wordt € 45,60 aan bijdrage Zvw ingehouden. Over alle uitkeringen is dan € 11.164,05 aan bijdrage Zvw ingehouden.

Als de ingangsdatum echter niet in december maar in januari plaatsvindt, vindt er gedurende het kalenderjaar een 'inhaalslag' plaats voor wat betreft de bijdrage Zvw, waardoor uiteindelijk het volledige bedrag van de opname ineens in de heffing van de bijdrage Zvw wordt betrokken. In totaal wordt dan € 12.084 aan bijdrage Zvw ingehouden.

De conclusie is dat een pensioendatum/lijfrente-ingangsdatum vroeg in het kalenderjaar tot in totaal een hogere bijdrage Zvw leidt in vergelijking met een pensioendatum/lijfrente-ingangsdatum later in het jaar. Wij kunnen ons niet goed voorstellen of dit in overeenstemming is met de bedoeling van de wetgever. Naar onze mening zou een aanpassing van de heffingssystematiek van de Zvw – gelet op deze in onze ogen ongewenste uitwerking voor de consument – op zijn plaats zijn om deze ongelijkheid op te heffen.

1.2 Geraamde kosten

In het concept-voorstel is ingegaan op de geraamde kosten voor onder meer uitvoerders. Alle in het concept-voorstel genoemde bedragen lijken ons zeer laag. Graag zouden wij een nadere onderbouwing en toelichting zien van de geraamde kosten.

1.3 Invoeringstermijn

Gezien de noodzakelijke aanpassingen in IT-infrastructuur, klantportalen en klantinformatie, berekeningssystematiek en de reeds lopende wettelijke aanpassingstrajecten is voor het onderdeel keuzerecht bedrag ineens, een invoeringsdatum van 2022 wat ons betreft realistisch.

DEEL 2: PENSIOEN

Nederland heeft nog steeds een van de sterkste pensioenstelsels en wordt internationaal vaak gezien als gidsland op het gebied van pensioen. Een goed pensioenstelsel draagt bij aan welvaart in ons land, ook voor inwoners op hogere leeftijd.

Zelfs nu, in een tijd van financieel-economische uitdagingen door onder andere lage rente, staat Nederland nog in de top van vergelijkende onderzoeken over pensioenstelsels. Door deze ontwikkelingen heeft het pensioenstelsel het de afgelopen jaren echter zwaar te verduren gehad. Daarnaast zorgen ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en in het maatschappelijke veld en de behoeften van pensioendeelnemers voor een noodzaak het pensioenstelsel aan te passen.

Daarom is het goed dat er nu werk wordt gemaakt van een herziening. Als onderdeel van de stelselherziening wordt met dit concept-voorstel onder meer de mogelijkheid van opname van een bedrag ineens gepresenteerd. Doel is om hiermee meer flexibiliteit te bieden aan deelnemers en op die manier het stelsel beter aan te laten sluiten op veranderde behoefte van deelnemers.

2.1 Pensioenaanspraken; art 69a Pensioenwet

We hebben in Nederland een lange traditie als het gaat om het uitkeren van levenslang pensioen. Of de nu voorgestelde maatregel het gewenste effect gaat hebben, is afwachten. Pensioen kent ook altijd een culturele context. Je kunt over het algemeen niet volstaan met het beantwoorden van de vraag of het opnemen van een bedrag ineens in andere landen succesvol is. Een dergelijke faciliteit maakt onderdeel uit van een breder stelsel met een andere invulling van pensioenopbouw en de daarbij behorende keuzemogelijkheden.

2.2 Gemaximeerd bedrag; art 69a, eerste lid onderdeel a Pensioenwet

Nationale-Nederlanden is van mening dat het goed is dat het op te nemen bedrag is gemaximeerd op 10% van het opgebouwde ouderdomspensioen. Op deze manier wordt er een keuze en alternatief geboden ten opzichte van enkel een levenslang uit te keren pensioen. Maar tegelijkertijd is dat bedrag wel zodanig beperkt dat het een bepaalde levensstandaard op basis van het levenslange pensioen ná opname in stand houdt.

2.3 Moment van opname; art 69a, eerste lid onderdeel b Pensioenwet

De voorwaarde om de opname te mogen doen óp de pensioendatum onderschrijven we eveneens. Op deze manier wordt gewaarborgd dat er een zo volwaardig mogelijk pensioen wordt opgebouwd. In het geval opname van een deel van het pensioen vóór pensioendatum plaatsvindt óf dat er een alternatieve besteding van de premie wordt mogelijk gemaakt, bestaat het risico dat er een -door tijdsverloop groot- pensioentekort ontstaat, terwijl dit risico met onderhavig voorstel relatief beperkt is.

2.4 Geen samenloop met hoog-laag; art 69a, eerste lid onder c

Een samenloop van hoog-laag en opname van een bedrag ineens zorgt naar verwachting voor een te groot negatief effect op het resterende levenslange pensioen met te grote consequenties voor de latere levensstandaard. Hoewel de inkomensbehoefte naarmate de leeftijd toeneemt over het algemeen daalt, staat daar tegenover dat mensen op hogere leeftijd geen mogelijkheid meer hebben om hun inkomen, bijvoorbeeld ter dekking van toegenomen zorgkosten, aan te vullen.

2.5 Geen verplicht bestedingsdoel

De keuze die in het concept-voorstel is gemaakt om geen bestedingsdoel voor te schrijven, steunen wij. Hiermee wordt namelijk complexiteit beperkt. Voor de deelnemer/pensioengerechtigde is de regeling op die wijze beter te begrijpen. Voor pensioenuitvoerders wordt de uitvoering van de regeling minder complex.

2.6 Informatieverstrekking

We stellen vast dat er ten aanzien van de opname van een bedrag ineens in het geval van pensioen naast de reeds geldende wettelijke eisen, geen extra informatie-eisen uit het concept-voorstel voortvloeien. Het huidige kader heeft volgens ons voldoende waarborgen voor een goede informatieverstrekking aan deelnemers. Wel pleiten we voor goede mogelijkheden voor het gebruik van digitale middelen van informatieverstrekking. De memorie van toelichting spreekt nu over informatie per brief en hoewel dat nog vaak het geval is, bieden de digitale middelen meer mogelijkheden om passende informatie op een interactieve manier beschikbaar te stellen.

DEEL 3: LIJFRENTEN

3.1 Uitkeringsrecht versus uitkeringsmogelijkheid

Het concept-voorstel voorziet in de introductie een uitkeringsrecht van de consument om een gedeelte van zijn (netto)lijfrente aanspraak als bedrag ineens te laten uitkeren (voorstel art. 4:71.0a Wft). Dit recht heeft de consument bij de aanbieder van het uitkeringsproduct. De consument heeft dit recht niet bij de uitvoerder van het opbouwproduct. Echter, de voorgestelde wijziging van art. 3.133 Wet IB 2001 maakt dit onderscheid niet.

Dit impliceert dat de opname ineens fiscaalrechtelijk mag plaatsvinden bij zowel de uitvoerder van het lijfrente-opbouwproduct als bij de uitvoerder van het uitkeringsproduct, mits dit plaatsvindt op de ingangsdatum van de lijfrentetermijnen. Civielrechtelijk bestaat er evenmin een bezwaar dat de uitvoerder van het opbouwproduct meewerkt aan opname op de ingangsdatum.

Naar onze mening is de opnamemogelijkheid bij de uitvoerder van het opbouwproduct onwenselijk. Gesteld dat de uitvoerder daar beleidsmatig aan meewerkt, is het niet te controleren of het opgebouwde lijfrentekapitaal bij kapitaaloverdracht naar een andere uitvoerder daadwerkelijk wordt aangewend voor een uitkeringsreeks. Bovendien zou de consument in een dergelijk geval twee keer maximaal 10% kunnen opnemen: een keer bij de uitvoerder van het opbouwproduct en een keer bij de uitvoerder van het

uitkeringsproduct. Dit pleit ervoor, in navolging van het voorgestelde art. 4:71.0a Wft, expliciet in art. 3.133 Wet IB 2001 te bepalen dat opname uitsluitend mogelijk is bij de uitvoerder van het uitkeringsproduct.

3.2 Ingangsdatum van de lijfrentetermijnen

Voor pensioen is aangegeven dat er bij verschillende pensioeningangsdata de pensioengerechtigde per ingangsdatum de keuze heeft een bedrag ineens op te nemen (MvT, pagina 4). Voor lijfrenten is dat niet expliciet aangegeven. Bij lijfrenten kan er ook sprake zijn van meerdere ingangsdata. Naar wij aannemen, is het de bedoeling het ook voor lijfrenten mogelijk te maken dat een consument een bedrag ineens opneemt per ingangsdatum. Het verdient naar onze mening aanbeveling dit in elk geval in de memorie van toelichting te verduidelijken.

Het voorgestelde art. 3.133 lid 11 Wet IB 2001 bepaalt dat op de ingangsdatum van de lijfrentetermijnen maximaal 10% van de waarde van de opgebouwde aanspraak in een bedrag ineens kan worden uitbetaald. Als er meerdere ingangsdata zijn, en onze veronderstelling juist is dat er per ingangsdatum een bedrag ineens opgenomen mag worden, dan ligt het voor de hand dat de 10%-grens geldt voor het lijfrentekapitaal dat wordt aangewend voor de betreffende uitkeringsreeks.

In de genoemde bepaling is echter bepaald dat het opgebouwde kapitaal het uitgangspunt vormt. Dit zou betekenen dat wanneer een consument bijvoorbeeld een lijfrentekapitaal heeft opgebouwd van € 100.000 waarvan hij € 50.000 gebruikt voor een uitkeringsreeks, hij 10% van deze opgebouwde € 100.000, dus € 10.000, kan opnemen op de lijfrente-ingangsdatum van de lijfrente. Dat zou naar onze mening beperkt moeten blijven tot 10% van het voor de uitkeringsreeks aangewende bedrag (= € 5.000).

3.3 Saldodelen

In een lijfrenteaanspraak kan een onbelast saldodeel schuil gaan. Dit saldodeel is terug te voeren op onderdeel O Invoeringswet Wet IB 2001, art. 3.107a Wet IB 2001 en/of art. 10a.6 Wet IB 2001. De lijfrente-uitvoerder mag dit saldodeel in een bedrag ineens uitkeren aan de consument zonder dat de consument hierover inkomstenbelasting, premie volksverzekeringen en revisierente verschuldigd is. Het is niet duidelijk hoe het 'maximaal 10% van de opgebouwde aanspraak' in het kader van dit concept-voorstel moet worden gelezen. Is dat 10% van het lijfrentekapitaal inclusief het opgebouwde saldodeel of exclusief het opgebouwde saldodeel?

3.4 Lijfrentevormen

De opnamemogelijkheid geldt alleen voor de in het voorgestelde art. 3.133 lid 11 Wet IB 2001 genoemde lijfrenten. Dat zijn kort gezegd de volgende lijfrentevormen:

- De verzekerde levenslange oudedagslijfrente
- De verzekerde tijdelijke oudedagslijfrente
- De bancaire 'levenslange' oudedagslijfrente, en
- De bancaire tijdelijke oudedagslijfrente

Andere lijfrentevormen zijn niet genoemd. Het is duidelijk dat de mogelijkheid van een opname ineens niet bedoeld is voor de (bancaire/verzekerde) nabestaandenlijfrente. Er zijn echter nog veel meer lijfrenten:

- Invalidekindlijfrente (art. 3.124 lid 1 onderdeel b Wet IB 2001)
- Arbeidsongeschiktheidslijfrente (art. 3.124 lid 1 onderdeel c Wet IB 2001)
- Alimentatielifrente (art. 6.5 Wet IB 2001)
- Pensioenverrekeningslijfrente (art. 6.6 Wet IB 2001)
- Overbruggingslijfrente (art. 10a.1 Wet IB 2001)
- Overgangsrechtelijke tijdelijke oudedagslijfrente (art. 10a.12 Wet IB 2001)

- Brede Herwaardering lijfrenten (onderdeel O, Invoeringswet Wet IB 2001)

Het is onduidelijk of het voor een of meer van bovengenoemde lijfrentevormen de bedoeling de afkoopmogelijkheid te introduceren.

3.5 Omzetten uitkeringsreeks

Het is mogelijk een reeds ingegane lijfrente om te zetten in een andere zodanige uitkeringsreeks (art. 3.134 lid 2 Wet IB 2001). Aangenomen kan worden dat er bij omzetting een nieuwe lijfrente-ingangsdatum is, waardoor op deze nieuwe ingangsdatum de consument (opnieuw) 10% van de aanspraak in een bedrag ineens kan opnemen. Dit werkt misbruik in de hand. Het ligt naar onze mening dan ook niet voor de hand bij omzetting van een reeds ingegane lijfrente (opnieuw) de mogelijkheid van opname van een bedrag ineens te bieden. Als het inderdaad niet de bedoeling is deze mogelijkheid te bieden bij omzetting van een reeds ingegane uitkeringsreeks, dan is het verstandig dit in elk geval in de memorie van toelichting te benoemen. Het verdient voor lijfrente-uitvoerders aanbeveling om in het traject van kapitaaloverdracht – het zogeheten PSK-traject waar de Belastingdienst bij betrokken is – te vermelden dat het overgedragen lijfrentekapitaal wel/niet voortkomt uit een reeds ingegane uitkeringsreeks.

3.6 Samenloop van afkoopmogelijkheden

Bij inwerkingtreding van de Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen kent art. 3.133 Wet IB 2001 drie afkoopmogelijkheden voor lijfrenten: de afkoop van een kleine lijfrente, de afkoop bij arbeidsongeschiktheid en de 10%-afkoop op lijfrente-ingangsdatum.

In de samenloop van de 10%-afkoop en een kleine lijfrente voorziet het concept-voorstel. In elke andere samenloop echter niet. Een consument zou hierdoor eerst op lijfrente-ingang 10% van het opgebouwde lijfrentekapitaal kunnen opnemen en vervolgens gebruik kunnen maken van de regeling afkoop bij arbeidsongeschiktheid (of v.v.). Men zou zich kunnen afvragen of deze samenloop wenselijk is.

3.7 Afstorting oudedagsreserve (FOR) en oudedagsverplichting (ODV)

Een zelfstandig ondernemer kan op zijn ondernemingsbalans een fiscale oudedagsreserve (FOR) vormen. Op elk willekeurig moment kan de ondernemer deze FOR omzetten in een lijfrente-aanspraak. De omzetting kan ook plaatsvinden in een direct ingaande lijfrente.

Voor de directeur-groootaandeelhouder geldt dat hij op de balans van zijn vennootschap een oudedagsverplichting (ODV) kan hebben staan, die is ontstaan als gevolg van de omzetting van het pensioen in eigen beheer. Deze ODV kan worden omgezet in een lijfrente door afstorting bij een toegelaten lijfrente-uitvoerder. Ook hier kan het weer een direct ingaande lijfrente betreffen.

Als de ondernemer zijn FOR-aanspraak, respectievelijk de directeur-groootaandeelhouder zijn ODV-aanspraak, omzet in een direct ingaande lijfrente is er geen sprake van een opgebouwde lijfrente-aanspraak. Gesteld kan worden dat er in dát geval geen opname ineens van 10% mogelijk is. Als het de bedoeling is dat ook in deze genoemde situaties 10% opgenomen kan worden, verdient het naar onze mening aanbeveling dit met het wetsvoorstel te regelen.

3.8 Verdragsverklaring

Een consument kan op het moment dat hij zijn opgebouwde lijfrentekapitaal aanwendt voor een lijfrente-uitkeringsreeks in het buitenland wonen. Op verzoek kan de Belastingdienst aan een buitenlands ingezetene een zogeheten verdragsverklaring afgeven. Uit deze verklaring blijkt of en zo ja in welke mate de uitvoerder/inhoudingsplichtige loonheffingen achterwege kan laten.

De verdragsverklaring ziet in de regel op de loonheffingen over de periodieke uitkeringen, niet over de loonheffingen bij opname van een bedrag ineens. Verdragsrechtelijk wordt opname ineens (afkoop) ook vaak anders behandeld dan reguliere lijfrentetermijnen. Wij verzoeken in het wetsvoorstel aandacht te laten uitgaan naar deze grensoverschrijdende afkoopsituaties.

3.9 Inkomenseffecten en informatieverplichting

In het concept-voorstel is ingegaan op de mogelijke inkomenseffecten van de opname van een bedrag ineens (paragraaf 7.1.1.2). Voorts is in paragraaf 2.3.6 ingegaan op de informatieverplichtingen van uitvoerders van oudedagsvoorzieningen in de derde pijler. Het is niet duidelijk hoe ver de informatieverplichting van de uitvoerder gaat. Veel verder dan het benoemen dat er mogelijke inkomenseffecten zijn naar bijvoorbeeld belasting- en premieheffing, socialezekerheidsuitkeringen en toeslagen kan de uitvoerder niet gaan. Waar in paragraaf 2.3.6 gesproken wordt over de informatieplicht ter zake van afkoopsom en periodieke uitkeringen, kan de uitvoerder niet verder gaan dan de consument te informeren over bruto bedragen. Wij verzoeken op deze problematiek nader in te gaan in het wetsvoorstel.